

 Marie NDiaye: Hilda.
Režija Alen Jelen.
Prešernovo gledališče
Kranj in ŠKUC gledališče.

Ana Perne

v Prešernovem gledališču Kranj nadaljujejo z uprizoritvijo besedila Marie NDiaye, francoske avtorice, ki jo pri nas poznamo predvsem po prozni delih. Njena Hilda je bila sicer pri nas že predstavljena, in to dvakrat – v obliki radijske igre, kar je pravzaprav tudi njena izvirna oblika. Obakrat jo je režiral Alen Jelen, ki se je besedila lotil tudi v primeru tokratne gledališke uprizoritve. A v tem ne orje ledine, saj je igra od svojega nastanka leta 1998 doživelja že več odrskih postavitev. Njegova slovenska odrska praizvedba je nastala v koprodukciji s ŠKUC gledališčem in je kot uprizoritev bolj komorne ali tudi intimne narave postavljena v manjšo dvo-rano kranjskega stolpa Škrlovec.

Bližina ni le stvar načelnega potenciala tesnejše vpetosti gledalca, saj jo Jelen, ki besedilo uprizarja v novem prevodu Suzanne Koncut in v sodelovanju z dramaturgijo Anjo Krušnik Cirnški, poskuša izkoristiti pri izpeljavi povsem neposrednega stika z občinstvom. Temu nameni tudi nekoli drugačen položaj s spremembami v razmerju odra in avditorija: uprizoritvena površina se nahaja na dolžini med eno in drugo stranjo občinstva ter izpostavlja svoji skrajnosti kot nasprotna pola: na enem koncu je dom gospe Lemarchand, dovolj bogate, da si lahko privošči služabnico, na drugem je dom Francka, ki ni tolič pri denarju, da bi zmogel odločno odkloniti ponujeno »kupčijo«. Gospa s priimkom, v katerega pomenuje v izvirniku najti trgovca, se lahko nižjemu sloju še tako približuje z navajanjem, da »bogatih ni več«, in posledičnim enačenjem ogroženosti, pa vendar je ona tista, ki razpolaga z denarjem in se tako lahko s Franckom dogovori za gospodinjsko pomoč njegove žene. A pri tem gre za pravcato prevzetost s

slednjo – avtoričina izbira imena je tudi v primeru naslovne osebe pomenljiva: Hilda s svojim nevsakdanjim imenom (v nasprotju s tistim, ki ga denimo nosi njena sestra Corinne) gospo spravlja v stanje vznemirjenosti. Hoče jo, a ne le njene pomoci, temveč njeno družbo, oboževano Hildo v celoti – do končnega izničenja njene biti. In gospodarica to zmore ne le z močjo denarja, ampak tudi z močjo besede.

Marie NDiaye besedilo oblikuje kot dialog med spretno manipulatorko z besedo – ta ji služi kot orožje za povzročanje bolečine – in Franckom, ki se proti njeni besedni gostoti nemočno brani z zgolj kratkimi replikami, ter v manjšem obsegu Corinne, ki nastopi odločneje. Hilda, ta želena »predmet«, ženska, ki bi jo zaradi nenevnosti in lepote gospa rada posedovala, se ne pojavi. Vse o njej se odvije med drugimi; v kranjski uprizoritvi (in scenografiji Branka Hojnika) med znaki imetja (divan) in revščine (preprosta škatla), blišča (lestevnec) in fizičnega napora (boksarska vreča). Vodilno vlogo v izvajaju izkorisčanja ima Darja Reichman, ki kot gospa nastopi z večim izražanjem lastnega hotenja; njena sposobnost verbalne nadvlike nad drugim sogovornika onemogoči še pred samim poskusom nasprotovanja, ko z nabrušenim sosledjem misli ohranja situacijo pod nadzorom. V izrazu obsesije s Hildo (vse do prevzema njene identitete) poda obraz neusmiljene izkorisčevalke, Francka (Miha Rodman) tepta in pušča v bolečini z neprebojnostjo lastnega položaja, tudi pred Corinne (Vesna Pernarčič) ne klone, pa čeprav ta njene mu izvajjanju odgovori z ostrim ugrizom.

Ohranjanje te linije moči se zdi bistveno za prikaz izkorisčanja – tudi v specifični dramski situaciji, ki je kot taka ustvarjena za dosego tega namena. In silo izkorisčanja, na katero kaže Hilda na primeru »levičarske gospodarice« in hipokrizije njene demokratičnega odnosa hlapec – gospodar, je mogoče krepko občutiti v kranjski uprizoritvi znotraj oblikovanega temačnega ozračja, predvsem pa s silovitostjo besedila in njegovim premišljenim igralskim podajanjem. *